

АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ВА МУҲАРРИРЛИК

Серегуль Нзанова

Илмий раҳбар: Docent Phd

Усенова Қуралай Шалқарбай қызы

QDU. Ноширлик иши ва муҳаррирлик мутахасислиги магистранти

Аннотация: Мазкур мақолада ахборот технологияларининг замонавий муҳаррирлик фаолиятига таъсири таҳлил қилинади. Рақамли воситалар, электрон таҳрир дастурлари ва онлайн платформалар орқали муҳаррирлик жараёнини автоматлаштириш, тезкорликни таъминлаш ва ишончликни ошириш имкониятлари кўриб чиқилади. Шунингдек, мультимедиа элементларини таҳрирлаш ва онлайн ҳамкорлик жараёнларининг аҳамияти ёритилади. Мақолада ахборот технологиялари муҳаррирнинг касбий маҳоратини ривожлантиришдаги муҳим омил сифатида илмий асосланади.

Калит сўзлар: ахборот технологиялари, муҳаррирлик, рақамли таҳрир, электрон матн, автоматлаштириш, медиа муҳит, мультимедиа контент.

Аннотация: В данной статье анализируется влияние информационных технологий на современную редакторскую деятельность. Рассматриваются возможности автоматизации редакционного процесса, повышения оперативности и надежности с помощью цифровых инструментов, программ для электронного редактирования и онлайн-платформ. Также освещается значение редактирования мультимедийных элементов и процессов онлайн-сотрудничества. В статье обоснована важность информационных технологий как ключевого фактора развития профессиональных навыков редактора.

Ключевые слова: информационные технологии, редакторская деятельность, цифровое редактирование, электронный текст, автоматизация, медиасреда, мультимедийный контент.

Abstract: This article analyzes the impact of information technologies on modern editorial activities. The possibilities of automating the editorial process, improving efficiency and reliability through digital tools, electronic editing software, and online platforms are considered. The importance of editing multimedia elements and online collaboration processes is also highlighted. The article scientifically substantiates information technologies as a key factor in developing the professional skills of an editor.

Keywords: information technologies, editorial activity, digital editing, electronic text, automation, media environment, multimedia content.

КИРИШ

Жаҳон миқёсида ахборот алмашинувининг жадаллашуви ва рақамли технологияларнинг кенг жорий этилиши муҳаррирлик фаолиятининг мазмун ва шаклини тубдан ўзгартирди.

Илгариги даврларда муҳаррир асосан қоғоз шаклидаги матнлар билан ишласа, бугунги кунда электрон нашрлар, веб-сайтлар, ижтимоий тармоқлар ва мультимедиа платформалари муҳаррирликнинг асосий майдонига айланди.

Ахборот технологиялари таҳрир жараёнида матнни тайёрлаш, таҳрир қилиш, таҳлил этиш ва тарқатиш босқичларини янада самарали ва тезкор амалга ошириш имконини беради.

Хусусан, автоматик орфография ва грамматика текширувчи дастурлар, онлайн ҳамкорлик платформалари муҳаррир меҳнатини енгиллаштириб, инсон омили билан боғлиқ хатоларни камайтиришга хизмат қилади.

Шу билан бирга, замонавий муҳаррир нафақат тил қоидаларини мукамал билиши, балки рақамли муҳитда ишлаш кўникмасига, медиа саводхонликка ва ахборот хавфсизлиги асосларига ҳам эга бўлиши лозим. Ахборот технологиялари муҳаррирлик фаолиятининг ажралмас қисмига айланиб, унинг сифатини оширишда ҳал қилувчи аҳамият касб этмоқда.

Ахборот технологияларининг муҳаррирлик тизимига кириб келиши

Ахборот технологиялари муҳаррирлик фаолиятини анъанавий шаклдан рақамли муҳитга кўчирди. Илгари таҳрир асосан қоғозда амалга оширилса, бугунги кунда электрон формат асосий иш майдони ҳисобланади. Рақамли муҳит муҳаррирга матнни қайта-қайта таҳрирлаш, таҳлил қилиш ва янгилаш имконини бериб, иш жараёнининг узлуксизлигини таъминлайди.

Ахборот технологиялари орқали маълумотларни сақлаш, саралаш ва қайта ишлаш имкониятлари кенгайди. Бу эса муҳаррир меҳнатининг самарадорлигини ошириб, таҳрир жараёнидаги вақт ва ресурс сарфини камайтирмоқда.

Электрон таҳрир воситалари ва дастурий таъминотлар

Замонавий муҳаррирлик фаолияти турли хил электрон дастурий таъминотлар билан узвий боғлиқ. Матн муҳаррирлари (Microsoft Word, Google Docs), верстка дастурлари, график муҳаррирлар ҳамда контентни бошқариш тизимлари (CMS) муҳаррирнинг асосий иш қуролларига айланди. Ушбу воситалар матннинг тузилиши, услуби ва техник талабларга мослигини таъминлашда муҳим аҳамият касб этади.

Автоматик таҳрир воситалари орфографик, грамматик ва стилистик хатоларни аниқлашга хизмат қилади. Бироқ, бундай дастурлар таҳрирнинг барча жиҳатларини қамраб олмайди. Шу сабабли муҳаррирнинг танқидий фикрлаши ва ижодий ёндашуви доимо асосий ўринда қолади.

Онлайн таҳрир ва жамоавий ҳамкорлик

Ахборот технологиялари муҳаррирлик фаолиятида жамоавий ишлаш имкониятини яратди. Онлайн платформалар орқали бир вақтнинг ўзида бир нечта муҳаррир ва муаллифлар бир матн устида ишлаши мумкин. Бу эса таҳрир жараёнини тезлаштириб, фикр алмашинувини осонлаштиради.

Онлайн муҳаррирлик муҳтида муҳаррир нафақат матн сифати, балки ахборотнинг ишончилиги ва манбаларнинг ҳаққонийлигини ҳам текшириши зарур. Интернетда тарқаладиган маълумотлар тезкор, бироқ айрим ҳолларда ишончсиз бўлиши мумкин. Шу сабабли муҳаррир ахборот технологияларидан фойдаланиб, фактчекинг усуллари қўллайди.

Мультимедиа ва рақамли контент таҳрири

Рақамли муҳитда матн билан бир қаторда мультимедиа контент ҳам муҳим аҳамият касб этади. Расм, видео, аудио ва инфографика материаллари ахборотни аудиторияга самарали етказишга хизмат қилади. Муҳаррир ушбу элементларнинг мазмун билан уйғунлигини таъминлаб, ахборотнинг таъсирчанлигини оширади.

Ахборот технологиялари муҳаррирга мультимедиа контентни таҳрирлаш, оптималлаштириш ва платформалар талабларига мослаштириш имконини беради. Бу эса муҳаррирлик фаолиятининг кўп қиррали ва комплекс характер касб этишига олиб келади.

Ахборот технологиялари ва муҳаррирнинг касбий масъулияти

Ахборот технологияларидан фойдаланиш муҳаррир касбий масъулиятини янада ошириди. Рақамли муҳитда ахборот тез тарқалади, шу сабабли ҳар қандай хатонинг оқибати кенг аудиторияга таъсир қилиши мумкин. Шу боис муҳаррир ахборот технологияларидан онгли, масъулиятли ва этик меъёрларга амал қилган ҳолда фойдаланиши лозим.

Муҳаррир ахборот хавфсизлиги, муаллифлик ҳуқуқи ва шахсий маълумотларни ҳимоя қилиш масалаларига ҳам эътибор қаратиши керак. Бу жиҳатлар ахборот технологиялари билан боғлиқ муҳаррирлик фаолиятининг муҳим таркибий қисми ҳисобланади.

Хулоса

Хулоса қилиб айтиш мумкинки, ахборот технологияларининг жадал ривожланиши муҳаррирлик фаолиятининг мазмун-моҳиятини тубдан ўзгартириб, уни янги сифат босқичига олиб чиқди. Замонавий рақамли муҳитда муҳаррир нафақат матн билан ишловчи мутахассис, балки ахборотни таҳлил қилувчи, сараловчи ва уни аудиторияга мақсадли етказувчи асосий субъект сифатида намоён бўлмоқда.

Ахборот технологиялари таҳрир жараёнини автоматлаштириш, тезкорликни ошириш ва таҳрир сифатига ижобий таъсир кўрсатиш орқали касбий фаолият самарадорлигини юксалтирмоқда. Электрон таҳрир воситалари, онлайн платформалар ва мультимедиа технологиялар муҳаррир меҳнатини энгиллаштириб, материалларнинг техник ва мазмун жиҳатдан пухта тайёрланишига хизмат қилади.

Шу билан бирга, ахборот технологиялари муҳаррирдан юқори даражадаги рақамли саводхонлик, танқидий фикрлаш ва масъулиятли ёндашувни талаб қилади.

Технология ва инсон тафаккури ўртасидаги уйғунлик муҳаррирлик фаолиятининг асосий шарти ҳисобланади.

Хулоса сифатида таъкидлаш мумкинки, ахборот технологияларидан самарали фойдаланиш муҳаррирлик соҳасини ривожлантириш, оммавий ахборот воситаларида тарқатиладиган материаллар сифати ва ишончлилигини оширишга хизмат қилади.

Келгусида муҳаррирлик таълими ва амалиётида ахборот технологияларини янада чуқур интеграция қилиш, мутахассисларни рақамли компетенциялар асосида тайёрлаш муҳим вазифалардан бири бўлиб қолади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. З.С. Абдуллайев, Г. Шодмонова Информатика ва ахборот технологиялари, 2012.
2. Абдуқодиров А.А. Ахборот технологиялари, 2002.
3. А. Сатторов Информатика ва ахборот технологиялари, 2002.